

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มุ่งที่จะศึกษาสำรวจสรุปการดำเนินงาน ขั้นตอนการดำเนินงาน และวิเคราะห์หาแนวทางเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานตามนโยบายปฏิรูปการศึกษา ด้านโรงเรียนและสถานศึกษา ของโรงเรียนประถมศึกษาในโครงการปฏิรูปการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น โดยมีขั้นตอนการวิจัยที่นำเสนอ ดังนี้

- 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร (Population)

การวิจัยครั้งนี้ประชากรที่ใช้ในการศึกษา เป็นโรงเรียนในโครงการปฏิรูปการศึกษา สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอน้ำพอง สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น ปีงบประมาณ 2539 จำนวน 6 โรงเรียน ซึ่งมีบุคลากรที่จะให้ข้อมูลประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 12 คน ครูผู้สอน จำนวน 86 คน และกรรมการโรงเรียนประถมศึกษาที่แต่งตั้งจากประชาชน จำนวน 60 คน ดังนี้

ตารางที่ 5 แสดงข้อมูลของโรงเรียนที่เป็นประชากรของการวิจัย

	จำนวน			
	ผู้บริหาร	ครูผู้สอน	กรรมการโรงเรียน	รวม
1. โรงเรียนในเขตสุขาภิบาล	2	26	10	38
2. โรงเรียนอาณาเขตติดตัวอำเภอ	2	7	10	19
3. โรงเรียนห่างไกลตัวอำเภอ	2	18	10	30
4. โรงเรียนห่างไกลตัวอำเภอ	2	14	10	26
5. โรงเรียนห่างไกลตัวอำเภอ	2	12	10	24
6. โรงเรียน ห่างไกลตัวอำเภอ	2	9	10	21
รวม	12	86	60	158

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้กลุ่มตัวอย่าง โดยการสุ่มประชากรจากโรงเรียนในเขตสุขาภิบาล และโรงเรียนที่มีอาณาเขตติดกับตัวอำเภอแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ส่วนโรงเรียนที่อยู่ห่างไกลตัวอำเภอสุ่มประชากรแบบสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ได้แก่ โรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอน้ำพอง ปีงบประมาณ 2539 ที่อยู่ในเขตสุขาภิบาล 1 โรงเรียน โรงเรียนที่มีเขตติดกับตัวอำเภอ 1 โรงเรียน และโรงเรียนที่อยู่ห่างไกลตัวอำเภอ 1 โรงเรียน รวมเป็น 3 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 50 ของประชากร ทั้งนี้ผู้วิจัยจะใช้ชื่อสมมุติแทนชื่อโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียน ก. อยู่ในเขตสุขาภิบาล ประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียน 2 คน ครูผู้สอน 26 คน กรรมการโรงเรียน 10 คน รวม 38 คน โรงเรียน ข. มีอาณาเขตอยู่ติดกับตัวอำเภอ ประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียน 2 คน ครูผู้สอน 7 คน กรรมการโรงเรียน 10 คน รวม 19 คน และโรงเรียน ค. อยู่ห่างไกลตัวอำเภอ ประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียน 2 คน ครูผู้สอน 9 คน กรรมการโรงเรียน 10 คน รวม 21 คน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2.1) ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

1) ศึกษาการดำเนินงานปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษา ทฤษฎีการประเมินโครงการซึ่งผู้วิจัยเลือกใช้รูปแบบ CIPP Model เพื่อประเมินทุกขั้นตอนของการดำเนินงานปฏิรูปโรงเรียน

และสถานศึกษา คือ การประเมินสภาวะแวดล้อม(Context) ก่อนการดำเนินงานปฏิรูป การประเมินปัจจัยเบื้องต้น(Input) ที่ใช้ในการสนับสนุนการดำเนินงาน การประเมินกระบวนการดำเนินงาน(Process) ทั้งวิธีดำเนินงาน ทรัพยากร การควบคุม การประเมินผล การรายงานและการประเมินผลผลิต(Product) ที่เป็นผลงานจากการดำเนินงาน ศึกษาวิธีการสร้างเครื่องมือ

2) กำหนดกรอบความคิดการสร้างเครื่องมือให้สอดคล้องวัตถุประสงค์การวิจัย

3) สร้างเครื่องมือขั้นต้น ให้ครอบคลุมกิจกรรมการปฏิรูปด้านโรงเรียนและสถานศึกษา ได้แก่ แบบสอบถามปลายเปิด แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกการสังเกต แบบตรวจสอบรายการ โดยกำหนดขอบเขตเนื้อหา เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล และแหล่งให้ข้อมูลดังตารางที่ 7 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 6 แสดงการรวบรวมข้อมูลโดยใช้เครื่องมือชนิดต่าง ๆ

เนื้อหา	เครื่องมือรวบรวมข้อมูล	แหล่งข้อมูล
1. การจัดสภาพแวดล้อมและทำโรงเรียนให้เป็นปัจจุบัน - แผนผังอย่างเต็มรูปแบบ - อาคารเรียน - อาคารประกอบ - การจัดโรงเรียนให้เป็นปัจจุบัน - การสุขาภิบาล	- การสังเกต แบบตรวจสอบรายการ การจดบันทึก กล้องถ่ายรูป กล้องถ่ายวิดีโอ	- สภาพปัจจุบันของโรงเรียน - ผู้บริหารโรงเรียน - ทะเบียนที่ราชพัสดุ - เอกสารที่เกี่ยวข้อง - กรรมการโรงเรียน
2. การสร้างความพร้อมให้สถานศึกษา - ห้องเรียน - ห้องสมุด - ห้องคอมพิวเตอร์ - ห้องวิทยาศาสตร์ - ห้องปฏิบัติการทางภาษา	- แบบตรวจสอบรายการ จดบันทึก สัมภาษณ์ แบบสอบถามปลายเปิด การสังเกต กล้องถ่ายรูป กล้องถ่ายวิดีโอ	- สภาพปัจจุบันของโรงเรียน - ผู้บริหารโรงเรียน - ครูผู้สอน - เอกสารบัญชีวัสดุครุภัณฑ์ - กรรมการโรงเรียน

ตารางที่ 6 แสดงการรวบรวมข้อมูลโดยใช้เครื่องมือชนิดต่างๆ (ต่อ)

เนื้อหา	เครื่องมือรวบรวมข้อมูล	แหล่งข้อมูล
- ห้องแนะแนว - ห้องพยาบาล - สนามกีฬา - ห้องพิเศษอื่นๆ 3. การจัดหาวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนและหนังสือเรียน - วัสดุอุปกรณ์การเรียน - หนังสือเรียน - ครูภัณฑ์ - การบำรุงรักษา	- แบบตรวจสอบรายการ จัดบันทึก - สัมภาษณ์ แบบสอบถามปลายเปิด - กล้องถ่ายรูป กล้องถ่ายวีดีโอ - การสังเกต	- สภาพโรงเรียน - ผู้บริหาร - ครูผู้สอน - วัสดุครุภัณฑ์ - เอกสารบัญชีวัสดุครุภัณฑ์ - กรรมการโรงเรียน
4. การส่งเสริมให้ชุมชนและท้องถิ่นมีส่วนร่วมจัดการศึกษา - ชุมชนและท้องถิ่นร่วมบริหารโรงเรียน - ชุมชนร่วมบริหารงบประมาณ - วิทยาการภายนอก - ภูมิปัญญาท้องถิ่น - กิจกรรมร่วมส่งเสริมการเรียนการสอน - กิจกรรมสร้างสรรค์ - โรงเรียนเป็นแหล่งวิชาการ	- สัมภาษณ์ การสังเกต แบบสอบถามปลายเปิด บันทึกการประชุม - เอกสารแผนปฏิบัติการ - กล้องถ่ายรูป กล้องถ่ายวีดีโอ	- เอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น เอกสารแผนปฏิบัติการประจำปี - บันทึกการประชุม - คำสั่งแต่งตั้งกรรมการโรงเรียน - ผู้บริหาร - ครูผู้สอน - กรรมการโรงเรียน

- 4) เสนอร่างเครื่องมือวิจัยต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ
- 5) นำเครื่องมือวิจัยไปหาความเที่ยงตรง (Validity) เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างและเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้มีความถูกต้องสมบูรณ์

3.2.2 โครงสร้างและลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย สร้างขึ้นเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงสำหรับการประเมินตามกระบวนการของ CIPP Model ครั้งนี้ มี 5 ประเภท

1) แบบสอบถามแบบปลายเปิด(Opened End) มีจำนวน 2 ชุด ชุดที่ 1 สอบถามรายการข้อมูลสภาวะแวดล้อม (Context) ก่อนที่จะมีการปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษา ชุดที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับปัจจัยเบื้องต้น(Input) ซึ่งเป็นทรัพยากรในการดำเนินงานปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษา โดยแต่ละชุดจะมีข้อคำถามครอบคลุมกิจกรรมที่ปฏิบัติทั้ง 4 ด้าน เพื่อให้อิสระในการตอบ คือ

- (1) ด้านการจัดสภาพแวดล้อมและทำโรงเรียนให้เป็นปัจจุบัน จำนวน 6 ข้อ
- (2) ด้านการสร้างความพร้อมให้สถานศึกษา จำนวน 9 ข้อ
- (3) ด้านการจัดหาวัสดุอุปกรณ์และหนังสือเรียน จำนวน 4 ข้อ
- (4) ด้านการส่งเสริมให้ชุมชนและท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาจำนวน 6 ข้อ

2) แบบสัมภาษณ์(Interview) เป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง (Structured Interview) โดยกำหนดข้อคำถามที่แน่นอนอย่างกว้าง ๆ ใช้ในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับกระบวนการดำเนินงานภายใต้องค์ประกอบกิจกรรมทั้ง 4 ด้าน โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยเดินทางไปสัมภาษณ์ ดังนี้

- (1) สัมภาษณ์เกี่ยวกับขั้นตอนการดำเนินงาน
- (2) สัมภาษณ์เกี่ยวกับดำเนินงาน จำนวน สถานภาพ พฤติกรรมของผู้ร่วมปฏิบัติ ค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติงาน
- (3) สัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษา

3) บันทึกการสังเกต เป็นแบบบันทึกการสังเกตการปฏิบัติงานตามสภาพที่ปรากฏเห็นจริง โดยกำหนดแบบบันทึกกว้างๆ เกี่ยวกับการเตรียมการ การดำเนินงาน อุปสรรคปัญหาและการแก้ไขปัญหา

4) แบบแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) มีจำนวน 1 ชุด เป็นแบบตรวจสอบรายการเกี่ยวกับผลที่เกิดจากการดำเนินงาน(Product) การปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษา และมีช่องว่างสำหรับผู้ตรวจสอบได้ให้ความเห็นเพิ่มเติม และนำหน้าคุณภาพของผลการปฏิบัติที่ได้จากการสังเกตกิจกรรม ทั้ง 4 ด้าน คือ

- (1) ด้านการจัดสภาพแวดล้อมและทำโรงเรียนให้เป็นปัจจุบัน จำนวน 6 ข้อ
- (2) ด้านการสร้างความพร้อมให้สถานศึกษา จำนวน 9 ข้อ
- (3) ด้านการจัดหาวัสดุอุปกรณ์และหนังสือเรียน จำนวน 4 ข้อ
- (4) ด้านการส่งเสริมให้ชุมชนและท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาจำนวน 6 ข้อ
- 5) กล้องถ่ายรูปและกล้องถ่ายวิดีโอ เป็นเครื่องมือสำหรับบันทึกภาพสภาพแวดล้อมก่อนดำเนินการปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษา การปฏิบัติงานของโรงเรียน และผลของการดำเนินงาน

ตารางที่ 7 วัสดุชนิดเครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูลในขั้นตอนต่าง ๆ ของ CIPP Model

ขั้นตอน CIPP Model	เครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูล						
	ตรวจสอบ รายการ	แบบสอบถาม	สัมภาษณ์	เอกสารที่เกี่ยวข้อง	สังเกต จดบันทึก	ถ่ายภาพ	ถ่ายวิดีโอ
สภาวะแวดล้อม		/		/	/	/	/
ปัจจัยเบื้องต้น		/		/			
กระบวนการ			/	/	/	/	/
ผลผลิต	/			/	/	/	/

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเก็บข้อมูลเองเป็นส่วนใหญ่ ส่วนผู้ช่วยผู้วิจัยจำนวน 3 คน มีทักษะในการถ่ายภาพ ถ่ายวิดีโอ และใช้คอมพิวเตอร์

1) ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือ และชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยไปยัง ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

2) การบันทึกภาพ บันทึกวิดีโอเทป ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยเดินทางไปบันทึกภาพระหว่างวันที่ 15 มีนาคม 2540 ถึงวันที่ 1 กันยายน 2540

3) แบบสอบถามปลายเปิด (Opened End) สอบถามเกี่ยวกับสภาวะแวดล้อม (Context) และแบบสอบถามปัจจัยเบื้องต้น(Input) ผู้วิจัยเดินทางไปเก็บข้อมูลใน วันที่ 19 พฤษภาคม 2540 โดยได้มอบแบบสอบถามให้ผู้บริหารโรงเรียนทั้ง 3 โรงเรียน อย่างละ 78 ชุด และให้ผู้บริหารโรงเรียนนำส่งด้วยตนเอง ได้รับแบบสอบถามครบถ้วนทั้งหมด

4) การสัมภาษณ์(Interview) ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยได้เดินทางไปสัมภาษณ์ระหว่าง วันที่ 1 มิถุนายน 2540 ถึง วันที่ 1 กันยายน 2540 โรงเรียนละ 2 ครั้ง

5) การบันทึกการสังเกต ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยได้บันทึกการสังเกตตลอดแผนการปฏิรูป คือ ระหว่างวันที่ 15 มีนาคม 2540 ถึงวันที่ 1 กันยายน 2540 โรงเรียนละ 5 ครั้ง

6) แบบตรวจสอบรายการ(Checklist) ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยได้เดินทางไปใช้แบบตรวจสอบรายการผลของการดำเนินงาน(Product) พร้อมบันทึกสภาพ และคุณภาพของผลงานที่ได้จาก ปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษา ระหว่างวันที่ 25 สิงหาคม 2540 ถึง วันที่ 1 กันยายน 2540 จำนวน 9 ครั้ง

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยการบรรยายตามสภาพที่เป็นจริงและที่ปรากฏเห็น ตามขั้นตอน การประเมินโครงการแบบ CIPP Model เพื่อจำแนกและวิเคราะห์ข้อมูลสร้างข้อสรุปจากรูปธรรม หรือปรากฏการณ์ที่สังเกตได้ และกำหนดแนวทางเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน ได้กำหนด ค่าคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2536 และเกณฑ์มาตรฐานวัสดุอุปกรณ์ ที่ดินและสิ่งก่อสร้างของโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2538 ที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา แห่งชาติกำหนด ซึ่งมีรายละเอียดค่าของคุณภาพที่ใช้ประเมินผล ดังนี้

ระดับดีที่สุด หมายถึง โรงเรียนได้ดำเนินงานปรับปรุงในกิจกรรมต่างๆ ตามเกณฑ์สภาพ ความสำเร็จที่กำหนดครบถ้วนตามภารกิจ และจากการประเมินผลมีสภาพดีที่สุด

ระดับดีมาก หมายถึง โรงเรียนได้ดำเนินงานปรับปรุงในกิจกรรมต่างๆ ตามเกณฑ์สภาพ ความสำเร็จที่กำหนดครบถ้วนตามภารกิจ และจากการประเมินผลมีสภาพดีมาก

ระดับพอใช้ หมายถึง โรงเรียนได้ดำเนินงานปรับปรุงในกิจกรรมต่างๆ ตามเกณฑ์สภาพ ความสำเร็จที่กำหนดไม่ครบถ้วนตามภารกิจ แต่มีการดำเนินงานอยู่ค่อนข้างมาก และจากการ ประเมินผลมีสภาพดี

ระดับต้องปรับปรุง หมายถึง โรงเรียนไม่มีการดำเนินงานปรับปรุงในกิจกรรมต่างๆ ตามเกณฑ์สภาพความสำเร็จที่กำหนด หรือมีการดำเนินงานปรับปรุงน้อยมาก

3.4.1 การจัดสภาพแวดล้อมและทำโรงเรียนให้เป็นปัจจุบัน

1) การจัดทำแผนผังอย่างเต็มรูปแบบ

สภาพความสำเร็จ โรงเรียนได้มีแผนผังที่ตั้งอาคารเรียน อาคารประกอบ และบริเวณไว้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาไว้รองรับการเจริญเติบโตของชุมชน หรือการเปลี่ยนแปลงในอนาคตเป็นอย่างดี

2) อาคารเรียน

สภาพความสำเร็จ โรงเรียนจัดให้มีอาคารเรียนตามแบบของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ หรือเป็นอาคารถาวรที่ก่อสร้างด้วยวัสดุที่คงทน ซึ่งมีขนาดห้องเรียนได้มาตรฐานขนาดกว้าง 6 เมตร ขาว 9 เมตร หรือมีการแก้ปัญหาความขาดแคลนอาคารเรียนโดยวิธีการต่างๆ จนสามารถใช้ได้ครบถ้วนเพียงพอต่อการปฏิบัติงาน อาคารถูกสุขลักษณะ และได้มีการปรับปรุงให้สะอาดสะอ้านและปลอดภัย มีแสงสว่างเพียงพอ มีการวางแผนการใช้ประโยชน์ของอาคารเรียน มีการวางแผนสร้างและรื้อถอนอาคารเรียน รวมทั้งการใช้อาคารเรียนให้คุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด

3) อาคารประกอบ

สภาพความสำเร็จ โรงเรียนจัดให้มีอาคารประกอบ เช่น อาคารอเนกประสงค์ โรงฝึกงาน โรงอาหาร ส้วม เรือนเพาะชำ รั้ว ถังน้ำฝน ฯลฯ ก่อสร้างด้วยวัสดุที่คงทน หรือมีการแก้ปัญหาคขาดแคลนอาคารประกอบโดยวิธีการต่างๆ จนสามารถใช้ได้ครบถ้วนเพียงพอต่อการปฏิบัติงาน อาคารถูกสุขลักษณะ สะอาด สะดวกและปลอดภัย อยู่ในสถานที่ที่เหมาะสมทาง ภูมิสถาปัตย์ เหมาะกับประโยชน์ใช้สอย สามารถดัดแปลงใช้ประโยชน์ได้หลายอย่าง มีการวางแผนการใช้ประโยชน์ของอาคารประกอบ มีการวางแผนสร้างและรื้อถอนอาคารประกอบ รวมทั้งการใช้อาคารประกอบให้คุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด

4) การจัดทำโรงเรียนและสถานศึกษาให้เป็นปัจจุบัน

สภาพความสำเร็จ โรงเรียนจัดให้มีการปรับปรุง ซ่อมแซม บำรุงรักษาอาคารสถานที่ อาคารเรียน อาคารประกอบ และสิ่งก่อสร้างต่างๆ ให้มั่นคงแข็งแรง ปลอดภัย โดยการซ่อมแซม ตกแต่ง ทาสีอาคารเรียน อาคารประกอบ สิ่งก่อสร้างต่างๆ ใหม่ให้สวยงามและมีสภาพใหม่อยู่เสมอ มีบรรยากาศที่ดี น่าอยู่ น่าเรียน บริเวณและสภาพแวดล้อมได้มีการจัดตกแต่ง จัดทำสวนหย่อม ปลูกไม้ดอกไม้ประดับให้ ร่มรื่น สวยงาม มีธรรมชาติที่ใช้ประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอน

5) น้ำดื่ม น้ำใช้

สภาพความสำเร็จ โรงเรียนได้มีการหาภาชนะกักเก็บน้ำดื่ม น้ำใช้ให้เพียงพอสำหรับนักเรียนได้ดื่ม ได้ใช้เพียงพอตลอดปี น้ำเพื่อการเกษตรจัดให้มีบ่อกักเก็บน้ำให้เพียงพอต่อการเกษตรในโรงเรียน และมีการแก้ปัญหาการขาดแคลนนํ้าอย่างเหมาะสม

6) การสุขาภิบาล

สภาพความสำเร็จ ความสะอาดบริเวณโรงเรียนอาคารสถานที่อย่างเป็นระบบระเบียบ และสม่ำเสมอ โรงเรียนปราศจากฝุ่นละอองและมลภาวะ มีการกำจัดขยะมูลฝอย มีการจัดหา น้ำดื่ม น้ำใช้ที่สะอาดสำหรับนักเรียนได้ดื่ม ได้ใช้เพียงพอตลอดปี มีส่วนที่ถูกสุขลักษณะสะอาดปลอดภัยเพียงพอ

3.4.2 เร่งสร้างความพร้อมของสถานศึกษา

1) ห้องเรียน

สภาพความสำเร็จ โรงเรียนจัดให้มีห้องเรียนที่ได้มาตรฐานขนาดกว้าง 6 เมตร ยาว 9 เมตร และมีบรรยากาศน่าอยู่ น่าเรียน สะอาด สะดวก ปลอดภัย สภาพแวดล้อมดี ป่าชนิเทศ ป่าขจัดกิจกรรม มุมสื่ออุปกรณ์ มุมหนังสือสำหรับอ่านค้นคว้า โต๊ะครู โต๊ะนักเรียน เคลื่อนย้ายได้ ห้องเรียนต้องยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนการสอน ห้องเรียนต้องเสริมสร้างลักษณะนิสัยที่ดีงาม

2) ห้องสมุด

สภาพความสำเร็จ โรงเรียนจัดให้มีห้องสมุดสำหรับการค้นคว้าของนักเรียนโรงเรียนขนาดเล็กจัดเป็นมุมหนังสือในห้องเรียนต่างๆ โรงเรียนขนาดใหญ่มีห้องเรียนหรือมีอาคารเพียงพอจัดให้มีห้องสมุดแยกต่างหากโดยเฉพาะ มีการจัดหาหนังสือเข้าห้องสมุดให้เหมาะสมกับสภาพโรงเรียน มีการซ่อมแซมบำรุงรักษาหนังสือที่ชำรุด มีการจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ใช้ห้องสมุดอย่างเป็นระบบ จัดให้เป็นระเบียบสะอาดตกแต่งสวยงามเหมาะสม

3) ห้องคอมพิวเตอร์

สภาพความสำเร็จ โรงเรียนจัดให้มีห้องที่ปรับปรุงขึ้นใช้ในการจัดการเรียนการสอนคอมพิวเตอร์ โดยเฉพาะ มีครูนักคอมพิวเตอร์ เครื่องคอมพิวเตอร์ให้เพียงพอสำหรับใช้สอน จัดได้ถูกต้องตามหลักวิชาเป็นระบบระเบียบ สะดวก สะอาดและปราศจากฝุ่นละออง ตกแต่งให้สวยงามเหมาะสม

4) ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์

สภาพความสำเร็จ โรงเรียนจัดให้มีห้องที่ปรับปรุงขึ้นใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน การทดลองวิชาวิทยาศาสตร์ โดยเฉพาะ มีครุภัณฑ์ทางวิทยาศาสตร์ โต๊ะสาริต โต๊ะทดลองตู้เก็บ อุปกรณ์ทางวิทยาศาสตร์ครบถ้วนตามสภาพของโรงเรียน จัดห้องได้ถูกต้องตามหลักวิชาเป็นระบบ ระเบียบสะดวกเหมาะสมในการจัดการเรียนการสอน ห้องต้องสะอาดและปราศจากฝุ่นละออง

5) ห้องปฏิบัติการทางภาษา

สภาพความสำเร็จ โรงเรียนจัดให้มีห้องที่ปรับปรุงขึ้นใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน ภาษาอังกฤษ จัดให้มีครุภัณฑ์ เครื่องเสียง วิทยุเทป วีดิทัศน์ และคอมพิวเตอร์ ชุดอุปกรณ์หูฟัง ครอบถ้วนสะอาด สะดวก ตกแต่งให้สวยงามเหมาะสม

6) ห้องแนะแนว

สภาพความสำเร็จ โรงเรียนจัดให้มีห้องสำหรับให้คำปรึกษาแก่นักเรียน หรือ หากไม่มี ห้องเพียงพอก็สามารถจัดรวมกับห้องพิเศษอื่น เช่น จัดรวมกับห้องพยาบาล ห้องสมุด หรือ ห้องสหกรณ์ จัดตกแต่งให้สวยงามเหมาะสม และสะดวกในการให้คำปรึกษาแก่นักเรียน

7) ห้องพยาบาล

สภาพความสำเร็จ โรงเรียนจัดให้มีห้องปฐมพยาบาลนักเรียน หากไม่มีห้องเพียงพอก็สามารถใช้ร่วมกับห้องอื่น มีครุภัณฑ์ครบถ้วน มีเตียงปฐมพยาบาล สะอาดสะดวก ตกแต่งให้สวยงามเหมาะสม มีอากาศถ่ายเทได้ดี มีป้ายนิเทศ โปสเตอร์เกี่ยวกับการรักษาสุขภาพ ห้องน้ำ ห้องส้วมอย่างเหมาะสม

8) สนามกีฬา

สภาพความสำเร็จ โรงเรียนจัดให้มีสนามกีฬาเพียงพอตามความเหมาะสม ได้แก่ สนาม ฟุตบอล วอลเลย์บอล ตะกร้อ และสนามเด็กเล่น ตลอดจนจัดให้มีอุปกรณ์กีฬาอย่างครบถ้วนเพียงพอเหมาะสมกับสภาพโรงเรียน

9) ห้องพิเศษอื่น ๆ

สภาพความสำเร็จ โรงเรียนจัดให้มีห้องพิเศษอื่น ๆ ได้แก่ ห้องโสตทัศนูปกรณ์ ห้อง ศูนย์สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน ห้องจริยศึกษา ห้องศิลปะศึกษา ห้องดนตรีนาฏศิลป์ ห้องสหกรณ์ และอื่นๆตามสภาพของโรงเรียน ห้องทุกห้องจัดได้ถูกต้องตามหลักวิชา มีการจัด ตกแต่งให้สวยงามเหมาะสม

3.4.3 จัดหาวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนและหนังสือเรียนให้เพียงพอ

1) วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน

สภาพความสำเร็จ โรงเรียนจัดให้มีการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ สำหรับการฝึกปฏิบัติ การสอน และการสอบ เพื่อช่วยเหลือนักเรียนให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียนที่ขาดแคลน ได้แก่ สมุด ดินสอ กระดาษ กาว วัสดุฝึกวิชาชีพ วัสดุสำหรับผลิตสื่อการสอนของครู วัสดุที่ใช้ในการสอบของเด็ก และอื่นๆอย่างเพียงพอ

2) หนังสือเรียน

สภาพความสำเร็จ โรงเรียนจัดให้มีการจัดหาหนังสือเรียนสำหรับนักเรียนที่ขาดแคลน ยืมเรียนในทุกรายวิชาเรียน หรือทุกกลุ่มประสบการณ์ ทั้งที่ได้จากเงินงบประมาณและจากการบริจาคอย่างเพียงพอ

3) ครูภัณฑ์

สภาพความสำเร็จ โรงเรียนจัดให้มีครูภัณฑ์ที่จำเป็น ได้แก่ ครูภัณฑ์ประจำห้องเรียน ครูภัณฑ์ประจำรายวิชา ครูภัณฑ์สำนักงาน ครูภัณฑ์โสตทัศนูปกรณ์ ครูภัณฑ์วิทยาศาสตร์ ครูภัณฑ์เกษตร ครูภัณฑ์ฝึกวิชาชีพ ตามความเหมาะสมกับสภาพโรงเรียน

4) การบำรุงรักษา

สภาพความสำเร็จ โรงเรียนจัดให้มีการซ่อมแซม บำรุงรักษาสื่อและอุปกรณ์การศึกษา ครูภัณฑ์ต่าง ๆ ให้อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้คืออยู่เสมอ

3.4.4 ส่งเสริมให้ชุมชนและท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน

1) ชุมชนและท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน

สภาพความสำเร็จ โรงเรียนจัดให้ชุมชนและท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน โดยมีการแต่งตั้งกรรมการโรงเรียนเป็นผู้แทนชุมชน ร่วมในการบริหารโรงเรียน ร่วมพิจารณา กำหนดนโยบาย วางแผนพัฒนาโรงเรียน แผนปฏิบัติการประจำปีอย่างสม่ำเสมอ

2) ชุมชนและท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารงบประมาณ

สภาพความสำเร็จ โรงเรียนจัดให้กรรมการโรงเรียนได้มีส่วนร่วมในการบริหารงบประมาณ ของโรงเรียน และร่วมให้คำปรึกษาหารือในการแสวงหาทรัพยากรสนับสนุนการพัฒนาโรงเรียน อย่างต่อเนื่อง

3) วิทยากรบุคคลภายนอกและภูมิปัญญาท้องถิ่น

สภาพความสำเร็จ โรงเรียนจัดให้ชุมชนได้ร่วมเป็นวิทยากรสอนวิชาชีพหรือวิชาที่ครูไม่ มีความชำนาญ และได้ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอนอยู่เสมอ

4) กิจกรรมร่วมเพื่อส่งเสริมการสอน

สภาพความสำเร็จ โรงเรียนได้มีการจัดกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับชุมชนในอันที่จะส่งเสริมกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้ชุมชนเป็นแหล่งความรู้และสถานที่เรียน ได้แก่ การศึกษาดูงานในชุมชน การฝึกปฏิบัติงานตามสถานประกอบการในชุมชน ฯลฯ

5) กิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาท้องถิ่น

สภาพความสำเร็จ โรงเรียนและชุมชนได้ร่วมกันจัดกิจกรรมในเชิงสร้างสรรค์ เพื่อรณรงค์และพัฒนาท้องถิ่นเป็นประจำ ได้แก่ การร่วมกันรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด รณรงค์รักษาความสะอาด รณรงค์รักษาสงแวดล้อม ฯลฯ

6) โรงเรียนเป็นแหล่งวิชาการ

สภาพความสำเร็จ โรงเรียนจัดให้มีการบริการทางการศึกษาของชุมชนเป็นประจำ เช่น การประชุมทางวิชาการ การอบรมวิชาชีพแก่ประชาชนในชุมชน การเปิดขยายโอกาสทางการศึกษา เป็นต้น

3.5 เกณฑ์ที่ใช้ในการประเมิน

เกณฑ์ในการประเมินผลของการดำเนินงาน ผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2536 และเกณฑ์มาตรฐานวัสดุครุภัณฑ์ ที่ดินและสิ่งก่อสร้างของโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2538 ที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติกำหนดเป็นเกณฑ์ในการประเมิน โดยให้ค่าคุณภาพตามสภาพความสำเร็จของผลงานแต่ละด้านไว้ 4 ระดับ ดังนี้

ระดับดีที่สุด	หมายถึง สภาพที่ประเมินอยู่ในเกณฑ์ดีที่สุด
ระดับดีมาก	หมายถึง สภาพที่ประเมินอยู่ในเกณฑ์ดีมาก
ระดับพอใช้	หมายถึง สภาพที่ประเมินอยู่ในเกณฑ์พอใช้
ระดับต้องปรับปรุง	หมายถึง สภาพที่ประเมินอยู่ในเกณฑ์ต้องปรับปรุง